

Akademia Muzyczna im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku

– Wydział Instrumentalny –

Jan Romanowski

„Wpływ historycznej wiedzy oraz dawnych technik wykonawczych na współczesną interpretację koncertów skrzypcowych Jana Sebastiana Bacha.”

Promotor: dr hab. Paweł Kukliński

Przedmiotem niniejszej pracy doktorskiej jest pogłębienie wiedzy historycznej w zakresie dawnych technik wykonawczych jako istotnego elementu, prowadzącego do zrozumienia języka i stylu muzycznego koncertów skrzypcowych Jana Sebastian Bacha. Jest ona także przyczynkiem rozważań o dążeniu do odkrycia „prawdy historycznej” i jego wpływie na współczesną praktykę wykonawczą.

Rozdział pierwszy otwiera rys biograficzny lipskiego kantora, ze szczególnym uwzględnieniem okresu, w którym powstawały i były wykonywane koncerty skrzypcowe. Kolejny podrozdział przedstawia pokrótce genezę koncertu solowego oraz rozwój tej formy w twórczości Bacha. Autor zwraca uwagę na świadomość kompozytora idiomu skrzypiec jako instrumentu solowego w kontekście dokonanych przez niego transkrypcji na klawesyn. Następnie omawia najważniejsze cechy zachowanych koncertów skrzypcowych: *a-moll*, *E-dur* i *d-moll*. Autor opisuje też okoliczności w jakich były wykonywane omawiane utwory, gdyż informacje te stanowią ważną wskazówkę dotyczącą liczby wykonawców. Charakterystyka różnic w budowie pomiędzy historycznymi, a współczesnymi skrzypcami i smyczkiem zwraca uwagę czytelnika na jedną z przyczyn rozbieżności w brzmieniu dzisiejszych i barokowych instrumentów.

Rozdział drugi rozpoczyna krótka historia rozwoju wykonawstwa historycznie uświadomionego. Zdaniem autora równie ważna, jak zebranie największej ilości informacji na temat technik gry, jest próba zrozumienia jak muzyka barokowa „przemawia” do współczesnego odbiorcy. Podaje dlatego – w tym miejscu pracy – kilka informacji na temat teorii afektów i figur retorycznych. W następnej kolejności omówione są pokrótce źródła historyczne, spośród których autor wybiera do szczegółowego omówienia *Gruntowną Szkołę Skrzypcową* Leopolda Mozarta, jako najbardziej uniwersalną i wyczerpującą pozycję na temat gry skrzypcowej. Opierając się na przekazanych przez Mozarta informacjach, przedstawia najważniejsze kwestie związane z odczytaniem tempa i charakteru utworów barokowych, a także różne rodzaje smyczkowania

i zasady dotyczące realizacji najważniejszych ozdorników. W podrozdziale przedstawiającym reguły smyczkowania wymienione zostają, zaczerpnięte z *Gruntownej Szkoły Skrzypcowej*, ściśle zasady artykulacji, a także ich przykładowe zastosowanie w koncertach skrzypcowych Bacha. Barokowi kompozytorzy z reguły rzadko umieszczali w zapisie nutowym oznaczenia artykulacyjne lub innego typu wskazówki interpretacyjne, dlatego przyswojenie informacji zaczerpniętych ze *Szkoły* Leopolda Mozarta ma, zdaniem autora, niezwykle pozytywny wpływ na sposób wykonania utworów powstałych w XVIII wieku. W kolejnym podrozdziale, zawierającym szczegółową analizę koncertów skrzypcowych *E-dur*, *a-moll* i *d-moll*, dostarcza cennych informacji na temat budowy formalnej, relacji partii solowych i orkiestrowych oraz związków strukturalnych z innymi kompozycjami, w tym z kompozycjami Bacha.

W ostatnim, trzecim rozdziale pracy, autor zestawia nagrania koncertów skrzypcowych dokonane w ciągu ostatnich sześćdziesięciu lat i opisuje wpływ założeń estetycznych wykonawstwa historycznego na „współczesnych” wirtuozów skrzypiec. Następnie poruszony zostaje aspekt taneczności w muzyce Bacha, jako niezwykle istotnego elementu pogłębiającego rozumienie języka i stylu muzycznego epoki baroku. Na zakończenie zaprezentowano wyniki pracy nad koncertami skrzypcowymi Jana Sebastiana Bacha. Oryginalność dzieła artystycznego zapisanego na płycie CD polega na zestawieniu solowych skrzypiec współczesnych z partiami *tutti* wykonywanymi na barokowych instrumentach bądź ich kopiach z użyciem kopii barokowych smyczków. Uzupełnieniem opisu dzieła artystycznego jest aneks, zawierający autorskie opracowanie smyczkowania w partiach solowych koncertów.

Swoją pracą, zarówno teoretyczną jak i praktyczną, autor dowodzi, że podążanie za historycznymi wskazówkami wykonawczymi nie tylko daje szansę na zbliżenie się do intencji kompozytora, a tym samym do wykonania dzieła w zamierzony przez niego sposób, ale także – a może przede wszystkim – wzbogaca wyobraźnię i warsztat instrumentalny skrzypka, bez względu na rodzaj użytego instrumentu.

Do pracy dołączona jest płyta CD „*Modern baroque Bach*” zawierająca nagranie następujących utworów:

J. S. Bach - *Koncert a-moll BWV 1041*

J. S. Bach - *Koncert E-dur BWV 1042*

J. S. Bach - *Koncert d-moll BWV 1043*

Stanisław Moniuszko Academy of Music Gdańsk

– Instrumental Faculty –

Jan Romanowski

„The influence of historical knowledge and ancient techniques of implementing on a modern interpretation of the violin concerts by Johann Sebastian Bach.”

Promoter: dr hab. Paweł Kukliński

The subject of the written piece is to deepen the historical knowledge in the field of ancient techniques of performance as an important element leading to the understanding of language and musical style of violin concerts of Jan Sebastian Bach. The thesis has also become a contribution to discussion about the impact of efforts to discover the "historical truth" on habits in contemporary performances practise.

The first chapter opens a biographical sketch of the Leipzig cantor with particular emphasis on the period in the violin concerts were written and performed. The next section briefly describes the origins of the solo concerts and the development of this form in the works of Bach. The author draws attention to the consciousness of the composer in terms of the violin being an idiom as a solo instrument in the context of all the transcriptions he has made for harpsichord. Then he discusses the main features of the violin concerts which have survived through ages: a minor, E major and d minor. The author also describes the circumstances under which the discussed works were carried, as this information is an important indication of the number of ensemble members. Characteristic differences in construction between the historical and the modern violin and bow draws the reader's attention to one of the reasons for the differences in the sound of today and Baroque instruments.

The second chapter opens with a short history of the development of the historically informed performance. According to the author as important as gathering much information about the performance techniques is to try to understand how Baroque music "speaks" to the contemporary audience, and therefore he gives few details on the theory of affects and rhetorical figures. Next, the historical sources are briefly discussed from which the author chooses to present in detail Leopold Mozart's "Treatise on the Fundamental Principles of Violin Playing" as the most universal and comprehensive position about playing the violin. Based on the information provided by the Mozart the author presents the main issues related to reading the tempo and character of

baroque pieces, as well as various types of bowing and rules for the implementation of the most important ornaments. In the section showing the bowing rules the author gives drawn from “Treatise on the Fundamental Principles of Violin Playing” strict rules of articulation and their exemplary use in the violin concerts of Bach. Baroque composers rarely have placed the notation of articulation markings or other interpretative guidance therefor assimilating the information gleaned from the “Treatise” of Leopold Mozart has, according to the author, a very positive impact on the way of performing the works created in the eighteenth century. The next section containing the analysis of violin concerts in a-moll, E-dur and d-moll, provides valuable information about the formal structure, relation between solos and orchestral parts, as well as structural ties with other compositions, including compositions created by Bach.

The third and last chapter is started by the author’s with a compilation of recordings of violin concerts in the last sixty years as well as he describes the effect of the aesthetic assumptions of historical performance on the "modern" violin virtuosos. Then he underlines the aspect of “danciness” in the music of Bach as an extremely important element of deepening the understanding of the language and musical style of the Baroque era. At the end the results of work on the violin concerts by Bach are presented. The originality of the piece of art on the CD is based on the juxtaposition of modern violin solo with the tutti parts performed on Baroque instruments or their copies and with copies of baroque bows. The addendum to the description of this piece of art is an annex containing the authors elaboration of bowing in solo parts of concerts.

By his work, both theoretical and practical, the author proves that following the historical guidelines about the performing gives not only a chance to move closer to the composer's intentions, and thus to perform the work the way as it was intended, but also - and above all - enriches imagination and instrumental workshop of violinist, regardless of the type of instrument he uses.

Attached to this dissertation is a CD containing the following pieces:

J. S. Bach - *Violin Concerto in A minor BWV 1041*

J. S. Bach - *Violin Concerto in E major BWV 1042*

J. S. Bach - *Double Violin Concerto in D minor BWV 1043*